

מסורת הש"ס

(א) [נעילת כח: וש"מ], (ב) [שנונית לז: מחל: מחל], (ג) [נעילת כח: וש"מ], (ד) [נעילת לח: (ה) [מכילין טו, לח:]]

הגהות הב"ח

(א) גב' תבענא ליה לדינא: (ב) שם מן אמר לכו ר' יוחנן: (ג) (א) רשב"ש ד"ה לאתניה וכו' דמשמע ליה לא אמרין אבנ: (ד) ד"ה אמר רב הונא וכו' שאינה מוטלת עליו (למחר) מו"מ וכו' ק"ל לבסורא: (ה) בא"ד א"ט עומן אל לנו שקבנא עליו לבסות: הדבר והלכן וכו' מהני מילי למחוק וכו' לא אמרין אמר ליה וכו' אמרין אמרין: (ו) ד"ה אלף וכו' לאתפילא כדאמרין לקמן: (ז) ד"ה ויבא לטעו וכו' דוקא קאמר רבי יהודה שיבא: (ח) ד"ה למיב וכו' ולומר לו בתוך וכו' (ט) ט"ס ד"ה למיב וכו' וכו' משמע שהחוקה נשמעת מיהודה:

הגהות חו"י

(א) רשב"ש ד"ה אמרין ליה כי והלא איידי שניה חותם ש"ל:

מוסף רש"י

כל מילתא דמתאמר באפי תלתא. כשהפעולה אחרת בפני שלשה המנהלים אומה איט לטון כרע, שיה גילה מלה דעמו שאם מנהל אומר איט עמו, דמיעך ידע דסופא להגלות, דמכרז מנהל אית ליה וזה מנהל למכרו חה לתניו עד שיעידע (ערכין פ"ח).

מוסף תוספות

א. דקתני היה בגליל והחוקק ביהודה אינה חזקה הא יהודה ויהודה היא חזקה אלמא מחאה שלא בפניו היא מחאה. רשב"ש. ב. שאם היה נשמעת המעורר יחזק וקוב לבא ולמחות, רש"י וכו'. ג. לא משום דר"ל ברבא שהמחאה נשמעת למרחוק כמו בחזקת [אלא]. שיטת"ק כע"מ מ"ס הא"ש.

חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא ל"א.

עין משפט גר מצוה

פח א ב ג ד מ"י פ"א מה"ל טוען ונטען ה"ו ופ"ו הלכה ד טען ע"פ ט"ש ע"מ מ"י קמו טעף ו ט"י ע"פ טעף י"א: פ"ב ה מ"י פ"א מה"ל טוען ונטען ה"ו ט ט"ש ע"מ פ"א ח הלכה ד טען ע"פ ט"ש י"א: פ"ג מ"י פ"ו מה"ל דעת הלכה ד טען לאוין ט:

רבינו גרשום

הכי לא מיחה ואין מחוייבין בנכסיו. לא הווי מחאה אמר כי אמר להו למחר אבתעביה בדינא הווי מחאה דקאמר להו דאין דעמו למחול. אי אמר להו לא תימרו ליה דמחתי אמר רב זבדי הא קאמר להו תימרו ליה ולא הווי מחאה ומחוייבין. אמר רב פפא דהוי מחאה דהכי אמר ליה המעורר לעדים לדרייה ליה תימרו ליה הא לאחרני אימרו: אמר ליה העדים למעורר לא אמרין ליה לפלוגי דמחתי. אמר רב זבדי הא קאמר להו אמרין ליה ולא הווי מחאה. אמר לעדים ליה תיפוק לכו שותא כלומר לא תציאו דבר מפניכם לשים אדם שפחיתא. אמר רב זבדי הא קא מוהיר דלא תפיקו שותא ולא הווי מחאה. הא דקא מוהיר המעורר הכי לעדים משום דחשב ברעתיא מחאה ואחרו להו דלא לימרו הווי ולמחר אמר ע"י מחאה ואגבה הפירות ותיקון חזקתו. ואי אמרין לא מפיקין שותא. הא אמרין וכו' ולא הווי מחאה. אמר רב הונא אפי הכי הווי מחאה משום דכל מלתא דלא רמיא עליה דאינש שאינו מוהיר שלא יאמר אומרה ולא אדעתיה. אמר ר' יהודה לא אמרין (א) משום שקבנא של ר' יהודה הוא דחוק מאספמיא מהלך שנה לחיי משער בהאי גונא. מכלל דלא ס"ל כרב נתמן והא אמר רבא לעיל הלכתא מחאה שלא בפניו היא מחאה. ומשני בהו דשמעיה מרב נתמן הכי דקא מתרין מחתי הכי סברה כוותיה דרב נתמן דשלא בפניו היא מחאה אבל מעיקרא ס"ל דלא הווי מחאה ומש"ה הווי מוהיב ליה הכי: בכמה בני אדם. כל מלתא של נגאי דמתאמרא באפי תלתא ואולי הני תלתא ומשעתי לה לאחרני ליה בה משום לישנא בישא והא נמי דבר נגאי הוה דקאמר להו לפלוגי דמחתי. אמר ר' (ב) מתאמרא באפי תרי והני תרי אמרין לה לאחרני אית בייה משום לישנא בישא:

פ"ד מ"י פ"ו מה"ל דעת הלכה ד טען לאוין ט: פ"ה א ב ג ד מ"י פ"א מה"ל טוען ונטען ה"ו ופ"ו הלכה ד טען ע"פ ט"ש ע"מ מ"י קמו טעף ו ט"י ע"פ טעף י"א: פ"ב ה מ"י פ"א מה"ל טוען ונטען ה"ו ט ט"ש ע"מ פ"א ח הלכה ד טען ע"פ ט"ש י"א: פ"ג מ"י פ"ו מה"ל דעת הלכה ד טען לאוין ט:

(א) ל"ל לא אמרין וכו' אלף כדי שיהא באספמיא וכו' משום שמקום וכו'. (ב) נראה דל"ל וכו' מתאמרא וכו'.

רב פפא אמר לדרייה לא תימרון לאחרני תימרון. נראה לר"י דרב פפא אית ליה שפיר דשמואל דלמחר לעיל מיחה בפני בני אדם שאין יכולין לומר לו לא היא מחאה דהתם מיירי בחולה חוקן שלעולם לא ילך למקום שמחזיק שם אבל הכא ילכו למקום המחזיק ויגידו לבני העיר ויאמרו לו והווי מחאה: ל"י תיב אדוכתיא ולימחי. תימה אדפרין מר' יהודה לסייעיה מרבנן דמוכח לעיל דמחאה מחאה שלא בפניו הווי מחאה (א) ואור"י דרבנא היה טועה וס"ד דכלל מקום שהחוקה נשמעת גם המחאה נשמעת וכמו שהחוקה (ב) מיהודה לאספמיא ה"נ מחאה ואפילו הכי א"ר יהודה שיבא בפניו וימחה ורבנן סברי אפי' מיהודה לגליל אין החוקה נשמעת (ב) לכך לא הו חוקה אלא מיהודה ליהודה נשמעת והו חזקה עד שיבא בפניו וימחה ולכ"ע שלא בפניו לא הו מחאה ורב נתמן דליטרין לשנויי ענה טובה קמ"ל ולא שני ליה דלא מני' למיבא אדוכתיא לפי שהמחאה אינה נשמעת אלא בזאתה מדינה (ג) משום דלכתי' תפשי ליה אמאי מנרין רבי יהודה לנא לפניו ילך עד המדינה שהמחזיק שם וימחה דמדלל קמני ויבא לטנה אחרת וימחה ויודיעוהו באספמיא ויחזיק שנה וילכו ויודיעוהו שנה ויבא לשנה אחרת ואי ס"ד מחאה שלא בפניו הווי מחאה ולימחי התם (ד) עצה טובה קמ"ל דניתו ונשקול ארעא ופירי מדקא מוהיב ליה רבא לרב נתמן מכלל דלא סבירא ליה דמחאה היא בפניו הווי מחאה (ה) והאמר רבא מחאה היא בפניו הווי מחאה ברת דשמעיה מרב נתמן סברה אשכחניהו ר' יוסי בר' חנינא לתלמידיו דר' יוחנן אמר להו מ"י אמר (ו) ר' יוחנן מחאה בכמה ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן מחאה ה"בפני שנים ר' אבהו אמר ר' יוחנן מחאה בפני שלשה לימא ברדבה בר רב הונא קא מיפלגי (ז) דאמר רבה בר רב הונא וכל מילתא דמתאמרא באפי תלתא לית

רבא לרב נתמן מכלל דלא סבירא ליה דמחאה היא בפניו הווי מחאה (ה) והאמר רבא מחאה היא בפניו הווי מחאה ברת דשמעיה מרב נתמן סברה אשכחניהו ר' יוסי בר' חנינא לתלמידיו דר' יוחנן אמר להו מ"י אמר (ו) ר' יוחנן מחאה בכמה ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן מחאה ה"בפני שנים ר' אבהו אמר ר' יוחנן מחאה בפני שלשה לימא ברדבה בר רב הונא קא מיפלגי (ז) דאמר רבה בר רב הונא וכל מילתא דמתאמרא באפי תלתא לית

למחר להו מחאה גמורה ואיט לומר לו והס ענוהו לא אמרין ליה ולא חזר ומיחה אחרי כן בפני עדים אחרים: אמר רב זבדי הא קאמר ליה לא אמרין ליה. וכיון שלא יאמרו לו היה לו לזה למחות עוד בפני אחרים שאמרו לו והס לא מיחה אחרי כן הפסק: רב פפא אמר. אין צריך למחות עוד בפני אחרים למחאה מעלייתא היא דהכי קאמר ליה לדרי' לא אמרין ליה. רב פפא קא דייק לא תימרו ליה לא אמרין ליה דמשמע לא לו ולא לאחרים: שופא. דיבור כמו שותא דיוקא בשוקא או דלבוה או דלמנא (סוכה דף טו:): אמר רב זבדי הא קאמר ר' יוחנן מחאה: אמר ליה לא מפיקי' שופא. לא קאי אהיכא דלמחר להו לא תפיק לכו שותא דהתם כ"ע לא פליגי דלא הווי מחאה צין אהדרו ליה צין לא אהדרו ליה שום דיבור ומילתא באפי נפשיה הוא (א) וכגון שניה חותם לאמר לו והס אמרו לא מפיקין שותא אמר רב פפא הכא דלאי מוידעיה דלא הווי מחאה דהא קאמרין כו' דמשמע לא לו ולא לאחרים: אמר רב הונא צריה דרב יושע. האי נמי מחאה היא דכל מילתא דלא רמיא עליה דלינש שאינה מוטלת עליו (ב) לצרר וגם אינו מפסיק אם אומר אדם לא אומרה אמר לה לבני אדם ולאו אדעתיה כלומר אינו נותן אל לבו שקיבל (ג) מדדי עליו לכסותו והלכך אינו צריך למחות בפני אחרים שהרי מיחה בפני בני אדם שיכולין לומר לו. והלכתא צין אמר הממחה לא תימרו ליה מדין מיהו וכו' פסק ר"ח: ה"ג אמר רבא אמר רב נתמן שותא בזולתו הווי מחאה צר מדלמחר להו הממחה דלא תיפוק לכו שותא דלא הווי מחאה וכן פסק ר"ח: ה"ג אמר רבא אמר רב נתמן מחאה כו'. ואע"ג דלאתניה רבא לרב נתמן שיטת גמרא היא בהרבה מקומות כן. והכי פ"י כי שמעיה רבא מרב נתמן להך מילתא דאמרין צה אמר רבא אמר רב נתמן אימיניה הך תיובתא ורב אשי שקייר גמרא הוא דקאמר אמר רבא אמר רב נתמן וגם מפרש הקושטא אחרי כן שהקשה: מחאה שלא בפניו הווי מחאה. ולא בעינן שישלח שלוחו למחות בפניו אלא מכיון שמיחה שלא בפניו הווי מחאה שהרי יכול הדבר לנא לאוניו ואפי' לא ידע המחזיק מחאתו של מערער לא חיישין מאחר שמיחה זה כהוגן: איסיביה רבא לר"י אמר רבי יהודה כו'. ואי קשיא אדפרין מסיפא לסייע מירשא דהא אוקיימנא מחאה שלא בפניו הווי מחאה איכא למימר דרבא מוקי לה לרישא בזמלי אוחרי: אלף כדי שיהא כו'. טעמא דרבי יהודה לכו משום דמלת שנין מיוחדת אינש בשטריה אלא כדמפרש כדי שיהא כו' וטעמא דחוקה לדרייה משום דלא שביק איניש דלכלי ארעיה בלא רשותו אפי' שעה אחת ושחיק אלא לכך האריכו שלש שנים שפעמים שהמעורר חזק מהלך שנה ולא יבא ערער שלו לאוניו עד ג' שנים ולאפלוגי את"ק אתא דלא חיישין לשעת חירוס וחזקה בפניו מיד היא חזקה הואיל ולא מיחה מיד מדחלי טעמא באספמיא (ד) לקמן בפרקין [מ"א]. ויבא לטנה אחרת. קס"ד דרבא דוקא קאמר (ה) שיבא המעורר עצמו וימחה בסוף ג' בפניו של מחזיק אלא מחאה שלא בפניו לא הווי מחאה והלכך חזקה שלא בפניו לא תימרו חזקה. ואע"ג דלרבי יהודה הווי חזקה בהכי לא סבירא ליה כרבי יהודה דר' יהודה מנריכו לילך ולערער ולרנא לא ננריכונו אלא מתוך שאינו יכול למחות באספמיא גם המחזיק לא יכול להחזיק: ואי ס"ד. לאין צריך לשלוח שליח ולמחות בפניו בעדים אלא ימחה בזקום שהוא שם ואם יבא הדבר לאוניו יבא ליה למיחא עד מקום המחזיק אלא לשלוח למחות בפניו: לויסי אדוכתיא. באספמיא ולימחי בפני עדים שהרי יכולין לנא ולומר לו (ו) צוק ג' אס ילו: ומשני ענה טובה קמ"ל דגייסי. הוא עצמו ונשקול קרקע ופירומו מיד המחזיק שאם ימחה בזקומו ולא ילך ויציא עכשיו מידו הפירות שאכל המחזיק ויציא ממנו בטורח דקשה גזל הנאכל [ומיין פ"ט]. ומייהו לאו דוקא מנרין ליה רבי יהודה לנא אלא הכי קאמר לא אמרו דנרין ג' שנים אלא כדי שאם יהיה המעורר באספמיא ומשהחזיק זה ילא הקול ויודיעוהו צנה שניה וימחה בתחלת שלש ויכול הדבר לנא לאוניו של מחזיק בסוף שנה שלישיית וכו' יש הנאה למעורר שאם יבא הוא עצמו לנא צוק שלש ויקח קרקע ופירות מעכשיו בלא דין ודברים: והא אמר רבא מחאה שלא בפניו הווי מחאה. לעיל [מ"ב] פסק רבא הלכתא הכי: ומשני צפר דשמעיה מרב נתמן. ומירך לו תשובה שהשיבהו פסק רבא הכי: ה"ג מי שמיע לכו מרבי יוחנן מחאה צנה. בפני כמה בני אדם: כל מילתא. של גנאי: דמתאמרא באפי תלתא לית צה משום לישנא בישא. אס יחזרו ויאמרו ליה כך אמר פלוני עלך. וטעמא דמפרש בערכין ציש בערכין [מ"ח]. מ"ט חנך חזר אית ליה ואמר אצי התם [מ"ו]: דכל מילתא דעבידא לאיגלווי לית בה משום לישנא בישא. והלכך גבי מחאה נמי מילתא דעבידא לאיגלווי בעינן כדי שיהו המחזיק בשטרו ולהכי פליגי מ"ד בפני שנים לית ליה דרבה צר בר הונא דבעי תלתא דהא אפי' בתרי דעבידא לאיגלווי והווי מחאה בפני שנים ולענין

ואי לא אמר למחר תבענא ליה דנינא ומפיקנא מיניה אלא פלוני גזלן דקאכיל לארעאי בזגלנותא בלנד הכי הוא כמותן פגם בחזירו ולא כמוסר עדות ואינה מחאה כן פ"ח. ל"א שמעתי משמועת רבי יעקב צר יקר ועיקר פליגא גולגל הוא ואפי' הוכיר על קרקע זה שמחזיק לאו מחאה היא שהרי לא מיחה מחמת עצמו והרי הוא כמי שאמר פלוני מחזיק בקרקעות של אחרים ולפוגמו מתכוין ולא לערער שהרי אינו מוזכר שהוא שלו אבל אם פירש דקאכיל לארעאי בזגלנותא הרי מיחה מחמת עצמו והודיע שהקרקע שלו מחזיק בעולה והווי מחאה ואע"ג דלא קיים למחר תבענא ליה דנינא ופירוש הוא למאי דקאמר דקאכיל לארעאי בזגלנותא: אמר. לעדים לא תימרו ליה מחאה זו: אמר רב זבדי הא קאמר כו'. ולא הווי מחאה דהא רב זבדי אמר ליה עדים מו: רב פפא אמר. לעולם מחאה הווי דהכי קאמר להו לעדים לדרייה לא תימרו אלא לאחרים תימרו וכיון שיאמרו לאחרים יחזרו אותן אחרים ויאמרו לו דהכרז חזרתי אית ליה כו'. אמר ליה לא אמרין ליה. לא קאי אהיכא דלמחר להו לא תימרו ליה דהא לרב זבדי אפי' שמקו לא הווי מחאה וכל שכן הלא היכא שהשיצו כדבריו אלא מילתא באפי נפשיה היא וקאי אהיכא דלמחר להו מחאה גמורה ואיט לומר לו והס ענוהו לא אמרין ליה ולא חזר ומיחה אחרי כן בפני עדים אחרים: אמר רב זבדי הא קאמר ליה לא אמרין ליה. וכיון שלא יאמרו לו היה לו לזה למחות עוד בפני אחרים שאמרו לו והס לא מיחה אחרי כן הפסק: רב פפא אמר. אין צריך למחות עוד בפני אחרים למחאה מעלייתא היא דהכי קאמר ליה לדרי' לא אמרין ליה. רב פפא קא דייק לא תימרו ליה לא אמרין ליה דמשמע לא לו ולא לאחרים: שופא. דיבור כמו שותא דיוקא בשוקא או דלבוה או דלמנא (סוכה דף טו:): אמר רב זבדי הא קאמר ר' יוחנן מחאה: אמר ליה לא מפיקי' שופא. לא קאי אהיכא דלמחר להו לא תפיק לכו שותא דהתם כ"ע לא פליגי דלא הווי מחאה צין אהדרו ליה צין לא אהדרו ליה שום דיבור ומילתא באפי נפשיה הוא (א) וכגון שניה חותם לאמר לו והס אמרו לא מפיקין שותא אמר רב פפא הכא דלאי מוידעיה דלא הווי מחאה דהא קאמרין כו' דמשמע לא לו ולא לאחרים: אמר רב הונא צריה דרב יושע. האי נמי מחאה היא דכל מילתא דלא רמיא עליה דלינש שאינה מוטלת עליו (ב) לצרר וגם אינו מפסיק אם אומר אדם לא אומרה אמר לה לבני אדם ולאו אדעתיה כלומר אינו נותן אל לבו שקיבל (ג) מדדי עליו לכסותו והלכך אינו צריך למחות בפני אחרים שהרי מיחה בפני בני אדם שיכולין לומר לו. והלכתא צין אמר הממחה לא תימרו ליה מדין מיהו וכו' פסק ר"ח: ה"ג אמר רבא אמר רב נתמן שותא בזולתו הווי מחאה צר מדלמחר להו הממחה דלא תיפוק לכו שותא דלא הווי מחאה וכן פסק ר"ח: ה"ג אמר רבא אמר רב נתמן מחאה כו'. ואע"ג דלאתניה רבא לרב נתמן שיטת גמרא היא בהרבה מקומות כן. והכי פ"י כי שמעיה רבא מרב נתמן להך מילתא דאמרין צה אמר רבא אמר רב נתמן אימיניה הך תיובתא ורב אשי שקייר גמרא הוא דקאמר אמר רבא אמר רב נתמן וגם מפרש הקושטא אחרי כן שהקשה: מחאה שלא בפניו הווי מחאה. ולא בעינן שישלח שלוחו למחות בפניו אלא מכיון שמיחה שלא בפניו הווי מחאה שהרי יכול הדבר לנא לאוניו ואפי' לא ידע המחזיק מחאתו של מערער לא חיישין מאחר שמיחה זה כהוגן: איסיביה רבא לר"י אמר רבי יהודה כו'. ואי קשיא אדפרין מסיפא לסייע מירשא דהא אוקיימנא מחאה שלא בפניו הווי מחאה איכא למימר דרבא מוקי לה לרישא בזמלי אוחרי: אלף כדי שיהא כו'. טעמא דרבי יהודה לכו משום דמלת שנין מיוחדת אינש בשטריה אלא כדמפרש כדי שיהא כו' וטעמא דחוקה לדרייה משום דלא שביק איניש דלכלי ארעיה בלא רשותו אפי' שעה אחת ושחיק אלא לכך האריכו שלש שנים שפעמים שהמעורר חזק מהלך שנה ולא יבא ערער שלו לאוניו עד ג' שנים ולאפלוגי את"ק אתא דלא חיישין לשעת חירוס וחזקה בפניו מיד היא חזקה הואיל ולא מיחה מיד מדחלי טעמא באספמיא (ד) לקמן בפרקין [מ"א]. ויבא לטנה אחרת. קס"ד דרבא דוקא קאמר (ה) שיבא המעורר עצמו וימחה בסוף ג' בפניו של מחזיק אלא מחאה שלא בפניו לא הווי מחאה והלכך חזקה שלא בפניו לא תימרו חזקה. ואע"ג דלרבי יהודה הווי חזקה בהכי לא סבירא ליה כרבי יהודה דר' יהודה מנריכו לילך ולערער ולרנא לא ננריכונו אלא מתוך שאינו יכול למחות באספמיא גם המחזיק לא יכול להחזיק: ואי ס"ד. לאין צריך לשלוח שליח ולמחות בפניו בעדים אלא ימחה בזקום שהוא שם ואם יבא הדבר לאוניו יבא ליה למיחא עד מקום המחזיק אלא לשלוח למחות בפניו: לויסי אדוכתיא. באספמיא ולימחי בפני עדים שהרי יכולין לנא ולומר לו (ו) צוק ג' אס ילו: ומשני ענה טובה קמ"ל דגייסי. הוא עצמו ונשקול קרקע ופירומו מיד המחזיק שאם ימחה בזקומו ולא ילך ויציא עכשיו מידו הפירות שאכל המחזיק ויציא ממנו בטורח דקשה גזל הנאכל [ומיין פ"ט]. ומייהו לאו דוקא מנרין ליה רבי יהודה לנא אלא הכי קאמר לא אמרו דנרין ג' שנים אלא כדי שאם יהיה המעורר באספמיא ומשהחזיק זה ילא הקול ויודיעוהו צנה שניה וימחה בתחלת שלש ויכול הדבר לנא לאוניו של מחזיק בסוף שנה שלישיית וכו' יש הנאה למעורר שאם יבא הוא עצמו לנא צוק שלש ויקח קרקע ופירות מעכשיו בלא דין ודברים: והא אמר רבא מחאה שלא בפניו הווי מחאה. לעיל [מ"ב] פסק רבא הלכתא הכי: ומשני צפר דשמעיה מרב נתמן. ומירך לו תשובה שהשיבהו פסק רבא הכי: ה"ג מי שמיע לכו מרבי יוחנן מחאה צנה. בפני כמה בני אדם: כל מילתא. של גנאי: דמתאמרא באפי תלתא לית צה משום לישנא בישא. אס יחזרו ויאמרו ליה כך אמר פלוני עלך. וטעמא דמפרש בערכין ציש בערכין [מ"ח]. מ"ט חנך חזר אית ליה ואמר אצי התם [מ"ו]: דכל מילתא דעבידא לאיגלווי לית בה משום לישנא בישא. והלכך גבי מחאה נמי מילתא דעבידא לאיגלווי בעינן כדי שיהו המחזיק בשטרו ולהכי פליגי מ"ד בפני שנים לית ליה דרבה צר בר הונא דבעי תלתא דהא אפי' בתרי דעבידא לאיגלווי והווי מחאה בפני שנים ולענין